

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Colombia: situationen per den 31 december 2017

I. SAMMANFATTNING

Den interna väpnade konflikten som pågått i över 50 år har haft förödande konsekvenser för situationen för de mänskliga rättigheterna i landet. Situationen har förbättrats avsevärt sedan 2012 då fredssamtal inleddes mellan regeringen och FARC-gerillan. Förhandlingarna ledde fram till ett fredsavtal hösten 2016. Dialogklimatet för frågor rörande mänskliga rättigheter, demokratiutveckling och respekt för rättsstatens principer är i allmänhet gott.

Det juridiska skyddet för de mänskliga rättigheterna är väl utbyggt och landets högsta domstolar uppvisar en hög grad av oberoende. Strafffriheten för alla typer av brott är dock utbredd. Detta gäller även vid fall av övergrepp och kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Regeringen Juan Manuel Santos har genomfört en rad viktiga initiativ med bäring på situationen för de mänskliga rättigheterna, bland annat har en lag antagits om gottgörelse för konfliktens offer för övergrepp begångna av konfliktens parter, inklusive gerillagrupperna FARC och ELN, paramilitära grupper samt de statliga säkerhetsstyrkorna (*Ley de Víctimas y Restitución de Tierras*). Det finns ett omfattande personskyddsprogram för särskilt utsatta personer inklusive fackliga ledare, människorättsförsvarare, journalister, politiker, domare och åklagare.

Trots viktiga framsteg återstår alltså många utmaningar. Säkerhetssituationen har generellt sett förbättrats, men mordnivåerna förblir höga i delar av landet och rapporter om enstaka fall av utomrättsliga

avrättningar, tortyr och påtvingade försvinnanden förekommer. ELN-gerillan och olika kriminella grupper, inklusive avhoppare från FARC-gerillan, fortsätter att begå allvarliga övergrepp, även riktat mot civilbefolkningen, i form av mord, tvångsförflyttningar, sexuellt och könsbaserat våld och kidnappningar. Demokratin och rättsstatens principer hotas av den organiserade brottsligheten i områden med illegal gruvdrift, narkotikaproduktion och narkotikahandel. Under perioden 1985–2017 rapporteras 7,3 miljoner personer ha tvingats lämna sina hem. Den interna väpnade konflikten är den huvudsakliga anledningen till att människor tvingats fly, men kriminella grupper anges allt oftare som huvudorsaken till nya förflyttningar. Markrättigheter liksom nyttjandet av naturresurser är fortsatt en källa till lokala och regionala konflikter.

Den allmänna minskningen av våldsnivåerna till följd av nedtrappningen av den interna väpnade konflikten motsvaras inte av en minskning av våld mot kvinnor, barn, hbtq-personer och andra utsatta grupper såsom människorättsförsvarare.

Ojämligheten när det gäller fördelning av landets resurser är betydande och det finns mycket stora skillnader mellan stad och landsbygd, bland annat vad gäller tillgång till hälsa och utbildning. Trots framsteg på lagstiftningsområdet förekommer alltjämt diskriminering av kvinnor, afro-colombianer, hbtq-personer, personer med funktionsnedsättning och urfolk.

II. RÄTTSSTATENS PRINCIPER

Colombias konstitution från 1991 föreskriver mänskliga fri- och rättigheter, och de mekanismer som syftar till att garantera rättssäkerhet är väl utvecklade.

Den colombianska lagstiftningen är generellt mycket omfattande och ger i många fall ett gott juridiskt skydd. Utmaningar finns dock när det gäller att implementera gällande lagar och straffriheten är omfattande för alla typer av brott. Bland annat beror detta på ett ineffektivt rättsväsende som till del präglas av bristande resurser och korruption. Colombia befann sig 2017 på plats 72 av 113 länder i *World Justice Projects* rättsstatsindex. Korruptionen är utbredd även utanför rättsväsendet och 2017 befann sig Colombia på plats 96 av 180 länder i *Transparency International's* index över upplevd korruption.

Medborgarnas rättssäkerhet påverkas även av hot och attacker riktade mot domare och åklagare, framför allt på lokal nivå. I synnerhet i samband med utredningar relaterade till organiserad brottslighet har domare och åklagare hotats, mördats eller tvingats fly. Många domare och åklagare omfattas av regeringens personskyddsprogram.

Under den nuvarande regeringen, ledd av president Juan Manuel Santos, har flera viktiga framsteg gjorts för att främja och garantera respekten för de mänskliga rättigheterna. Fredsprocessen med FARC-gerillan som hösten 2016 kulminerade i ett fredsavtal har lett till kraftigt minskade våldsnivåer samt ökat möjligheten för regeringen att ta kontroll över områden dit staten tidigare inte haft åtkomst. Genom den lag om gottgörelse av konfliktens offer som trädde i kraft 2012 ges möjlighet att söka kompensation från staten för övergrepp och kränkningar utförda av konfliktens parter – gerillagrupperna FARC och ELN, paramilitära grupper samt de statliga säkerhetsstyrkorna. Personer som förlorat sin mark på grund av konflikten ges möjlighet att kräva tillbaka den. Ett omfattande personskyddsprogram har inrättats för särskilt utsatta personer, bland annat fackliga ledare, människorättsförsvarare, journalister och politiker. År 2013 antogs en nationell strategi för mänskliga rättigheter för perioden 2014–2034.

Statliga kontrollorgan övervakar skyddet av de mänskliga rättigheterna. *Procuraduría General de la Nación* (motsvarande Justitiekanslern) bevakar efterlevnaden av konstitutionen, övriga lagar, domstolsbeslut samt enskilda tjänstemäns myndighetsutövning. Ombudsmannaämbetet för mänskliga rättigheter, *Defensoría del Pueblo*, verkar på nationell och regional nivå. Ombudsmannamyndigheten, som är självständig gentemot såväl den dömande som den exekutiva makten, tar emot anmälningar från allmänheten om övergrepp och kränkningar av de mänskliga rättigheterna och följer upp dessa med berörda myndigheter.

De lokala ombudsmännen, de så kallade *personeros*, verkar i landets samtliga kommuner och främjar respekten för de mänskliga rättigheterna på lokal nivå, där de flesta av övergreppen och kränkningarna sker. De lokala ombudsmännen finansieras av staten och utses direkt av kommunstyrelsen. I många kommuner har kommunala kommittéer för mänskliga rättigheter bildats med representation från civilsamhället.

Rättssäkerhet

Rättssystemet i Colombia präglas av väl utvecklade lagar för att garantera rättssäkerhet, men juridiska processer kan vara utdragna och ineffektiva.

Det civila rättsväsendet har fyra instanser, beroende på brottets grovhet inleds rättsprocessen i olika instanser. Det går endast att överklaga specifika delar av ett domstolsbeslut och maximalt två gånger. Bötesstraff under 40 000 pesos kan inte överklagas. Förutom det civila domstolsväsendet finns även ett militärt sådant. Förhandlingar i militära domstolar är inte offentliga och effektiviteten hos dessa domstolar är generellt lägre än hos de civila.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Straffriheten i Colombia är omfattande för alla typer av brott. Ett ineffektivt rättsväsende, bristande resurser, korruption och hot från olika beväpnade grupper bidrar till straffriheten. Regeringen har genomfört en rad reformer för att försöka komma tillrätta med problemen, men dessa har ännu inte fått större genomslag på den faktiska straffriheten.

Demobiliseringen av de paramilitära styrkorna som inleddes 2005 och den process för övergångsrättvisa som hängde ihop med demobiliseringen har kritiserats av människorättsorganisationer för att ha varit ineffektiv och lett till straffrihet för begångna övergrepp och kränkningar. Liknande kritik har framförts mot den process för övergångsrättvisa som föreskrivs i fredsavtalet mellan regeringen och FARC-gerillan och som nu inletts. Medlemmar av FARC-gerillan och andra aktörer (inklusive statliga) ges genom fredsavtalet dels möjlighet till amnesti, dock inte för krigsbrott eller brott mot mänskligheten, mord, kidnappningar eller sexuella övergrepp, dels möjlighet till lindrigare straff om de berättar hela sanningen om sina brott.

Genom lagen om gottgörelse av konfliktens offer (*Ley de Víctimas y Restitución de Tierras*) som trädde i kraft den 1 januari 2012 ges konfliktens offer möjlighet att söka kompensation från staten för övergrepp som har begåtts från år 1985 av konfliktens parter. Att garantera säkerheten för de offer som söker upprättelse samt för de tjänstemän som arbetar med dessa frågor är en utmaning för staten. Genom lagen omstrukturerades delar av det statliga skyddssystemet för de mänskliga rättigheterna och nya myndigheter har etablerats. Exempel på dessa är myndigheten för konfliktens offer (*Unidad de víctimas*) samt myndigheten för skydd av utsatta grupper (*Unidad de Protección*). Den senare har tilldelats betydande resurser för ett personskyddsprogram för

särskilt utsatta grupper, som omfattade drygt 6 000 personer under perioden januari-september 2017.

Över 800 domar har förkunnats mot militärer inblandade i utomrättsliga avrättningar inom ramen för den så kallade *falsos positivos*-affären, där militärer under perioden 2002–2008 misstänks ha mördat över 3 000 civila för att sedan visa upp dem som gerillamedlemmar dödade i strid. Många utredningar pågår fortfarande, inklusive mot ett tjugotal generaler. Utredning och internkontroll av misstänkta fall av utomrättsliga avrättningar inom de statliga säkerhetsstyrkorna rapporteras dock fortsatt vara bristfällig.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Colombia är en konstitutionell flerpartidemokrati, med en aktiv opposition. Presidenten är både stats- och regeringschef. Presidenten och vicepresidenten väljs genom allmänna val för en mandatperiod om fyra år utan möjlighet till omval. Presidenten tillsätter regeringen och högre tjänstemän.

Kongressen består av två kammare, överhuset (senaten) och underhuset (representanthuset). Mandatperioden i båda kamrarna är fyra år. Senaten har 102 ledamöter, varav 99 väljs från en nationell lista, två från en separat lista med kandidater som tillhör urfolken och en från en lista med afro-colombianer. Representanthuset består av 166 ledamöter. Var och en av landets 32 provinser har två mandat i representanthuset samt ytterligare ett för varje 250 000 invånare. Utöver mandat från provinserna har representanthuset två särskilda mandat för afro-colombianer och ett för urfolken. Fredsavtalet med FARC-gerillan innebär att partiet FARC under perioden 2018–2026 kommer att ha fem platser i senaten och fem platser i representanthuset, utöver ordinarie platser i kongressen. Rösträttsåldern är 18 år. Poliser och militärer saknar rösträtt.

Under de senaste kongressvalen den 11 mars 2018 genomfördes valövervakning av den colombianska paraplyorganisationen *Misión de Observación Electoral*. Även om rapporter om framförallt köp av röster förekom konsoliderades den positiva trenden från föregående val och valen beskrevs som de lugnaste och mest demokratiskt genomförda på över 50 år.

Kvinnor är underrepresenterade bland de politiska företrädarna. Fem av regeringens i nuläget 16 ministrar är kvinnor. Kongressen har fortsatt låg kvinnlig representation, cirka 20 procent, trots den lag som antogs 2011 om att partiernas kandidatlistor för val till folkvalda församlingar måste innehålla minst 30 procent kvinnliga kandidater. Sedan 2010 finns ett särskilt utskott för jämställdhetsfrågor i kongressen. Fem av 32 guvernörer och 133 av 1 101 borgmästare är kvinnor.

Det civila samhällets utrymme

Det finns ett levande civilsamhälle i Colombia, inklusive flera välrenommerade människorättsorganisationer. De tidigare spänningarna mellan regeringen och många civilsamhällesorganisationer under regeringen Álvaro Uribe (2002–2010) har minskat under den nuvarande presidenten Santos tid.

Trots att den allmänna säkerhetssituationen har förbättrats ökar hot och attacker mot människorättsförsvarare. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheters (OHCHR) kontor i Colombia registrerade 121 mord på människorättsförsvarare under 2017. De människorättsförsvarare som attackeras arbetar ofta inom områdena återbördande av markrättigheter eller nyttjande av naturresurser. Organiserade kriminella grupper misstänks ligga bakom merparten av attackerna, men få anmälningar leder till fällande dom. Regeringen och åklagarämbetet har vidtagit åtgärder för att minska straffriheten för brott mot människorättsförsvarare, bland annat genom förbättrad kunskap inom rättsväsendet gällande denna typ av brott samt stärkt lagstiftning.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Våldsnivån i Colombia har minskat kraftigt de senaste åren, inte minst till följd av nedtrappningen av den interna väpnade konflikten. År 2016 låg mordnivån enligt Colombias rättsmedicinska institut på 23 mord per 100 000 invånare. Den positiva utvecklingen har dock inte slagit igenom i alla delar av landet; höga mordnivåer kvarstår i områden med generellt hög brottslighet. Drygt åtta procent av registrerade mordoffer år 2016 var kvinnor.

Tortyr är förbjudet enligt konstitutionen. Civilsamhällesorganisationer har dock de senaste åren rapporterat om enstaka fall av tortyr utförd av de statliga säkerhetsstyrkorna.

År 2017 fanns 84 642 personer i det nationella registret för försvunna personer (från år 1938 och framåt). Det statliga centret för försoning, reparation och rätten till sanning, *Centro de memoria histórica*, anger att 60 630 försvinnanden inträffade från 1970 till 2015 under den interna väpnade konflikten. I 51 procent av fallen är förövaren okänd. Av de resterande ligger paramilitanta grupper bakom huvuddelen, men även gerillagrupper, andra väpnade grupper och statliga aktörer. Colombias rättsmedicinska institut registrerade 6 712 försvinnanden av colombianska medborgare under 2017, varav 42 utomlands.

Landminor utgör ett hot mot människors liv och hälsa. Enligt presidentkansliets program mot landminor föll 647 personer offer för landminor och ammunition 2017, det lägsta antalet sedan 2001. De flesta minorna har placerats ut av FARC och ELN för att skydda läger och kokaodlingar. Andra kriminella väpnade grupper använder sig också i viss utsträckning av landminor. Minröjning är en viktig del av fredsavtalet med FARC och regeringen har som mål att Colombia ska vara minfritt senast 2021.

Situationen i landets fängelser präglas av stor överbeläggning och bristande sanitära förhållanden med ofta begränsade möjligheter att få adekvat sjukvård. Våldet inom landets fängelser är utbrett, och det rapporteras om mord, våldtäkter och andra övergrepp begångna av både medfångar och fängelsepersonal. Vid 2017 års slut fanns enligt uppgifter från den nationella fängelsemyndigheten *Instituto Nacional Penitenciario y Carcelario* 79 906 interner i fängelser samtidigt som 34 920 personer avtjänade sina straff utanför fängelset. Sammantaget motsvarar detta cirka 2 av 1000 invånare.

Trots att all form av människohandel är förbjuden förekommer såväl nationell som internationell människohandel i Colombia. Officiell statistik saknas, och avsaknad av information gör det svårt att avgöra problemets omfattning. Många offer för människohandel tvingas till prostitution eller tvångsarbete inom till exempel illegal gruvnäring. Från januari till sista september 2017 gjordes 68 anmälningar om människohandel, varav merparten relaterade till sexuellt utnyttjande. För att motverka problemet

lanserade Colombias regering 2017 en handlingsplan mot människohandel tillsammans med FN:s organ mot narkotika och brott (UNODC).

Dödsstraff

Dödsstraff är förbjudet i fredstid enligt den colombianska konstitutionen sedan 1910. Sista avrättningen ägde rum den 7 mars 1907.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Frihetsberövande får endast ske på bar gärning eller om det finns en häktningsorder utfärdad. Den ska prövas av domare inom 36 timmar efter anhållan. Därefter måste åtal väckas inom 30 dagar och rättegång inledas inom 90 dagar. Vid grova brott kan åtal väckas inom 180 dagar. Det förekommer att dessa tidsramar överskrids. Utbildningsinsatser inom polisen har bidragit till att antalet fall av godtyckliga frihetsberövanden har minskat på senare år.

Den statliga närvaron är bristfällig i delar av landet, inte minst när det gäller rättsliga institutioner. Militär och polis finns dock närvarande i stora delar av landet. Såväl ELN-gerillan som kriminella väpnade grupper utövar en betydande *de facto* kontroll över vissa områden och ägnar sig även åt rättsskipning. Det förekommer att dessa grupper utför utomrättsliga avrättningar, inför lokala utgångsförbud, sätter upp vägspärrar samt kontrollerar flodtrafik.

Antalet kidnappningar har enligt försvarsministeriet visat en nedåtgående trend sedan år 2000, då 3 200 personer kidnappades. År 2017 uppgick antalet till 190 fall. Kidnappningar utförs till största delen av ELN och andra kriminella grupper.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Konstitutionen föreskriver yttrande-, press och informationsfrihet. Ägandet av de viktigaste tidningarna och tv- och radiokanalerna är koncentrerat till ett fåtal aktörer samt staten. Tillgången till skrivna medier är begränsad i avlägsna delar av landet, vilket särskilt påverkar de olika minoriteter som bor där, så som urfolk och afro-colombianer. Förekomst av våld samt hot om våld leder till självcensur bland journalister, särskilt de som är verksamma på landsbygden. Känsliga teman är bland annat korruption, kopplingar mellan kriminella grupper och politiker samt narkotikarelaterade teman. Kvinnliga journalister rapporteras vara särskilt utsatta.

Enligt uppgifter från den colombianska civilsamhällesorganisationen *Colombianska fonden för pressfrihet* (FLIP) registrerades 310 attacker mot pressfriheten under 2017, som berörde 368 journalister – en ökning med 43,5 procent från 2016. Våldet mot journalister har minskat kraftigt sedan början av 2000-talet, men straffriheten för både mord och hot mot journalister är fortsatt hög. Under 2017 registrerade FLIP ett journalistmord. I juni 2012 antogs en lag om tillgång till offentlig information. Samma månad antogs också en lag som bland annat reglerar upphovsrättsliga frågor på internet.

Colombia befinner sig plats 129 av 180 länder i *Reportrar utan gränsers* pressfrihetsindex år 2017.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Konstitutionen föreskriver mötes- och föreningsfrihet, inklusive rätten att fritt ansluta sig till politiska och fackliga organisationer. Dessa rättigheter respekteras generellt, även om våldsamheter förekommer i samband med demonstrationer, både från polisens och demonstranternas sida.

Religions- och övertygelsefrihet

Religions- och övertygelsefrihet garanteras av landets konstitution och respekteras generellt. Majoriteten av befolkningen är katoliker, 92 procent säger sig utöva den katolska tron eller är registrerade i den katolska kyrkan. De resterande 8 procenten är protestanter, Jehovas vittnen, muslimer, judar, buddhister, taoister eller hör till en naturreligion.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Colombia har ratificerat samtliga av Internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta kärnkonventioner. Arbetstagare har laglig rätt att organisera sig fackligt, med undantag för polisen och militären. Anslutningsgraden beräknas uppgå till omkring fyra procent. Kollektivförhandlingar tillåts i den privata sektorn men inte fullt ut i den offentliga. Mindre än en procent av landets arbetstagare täcks av kollektivavtal. Arbetstagare har laglig rätt att strejka med undantag för poliser, militärer och anställda inom andra centrala delar av den offentliga sektorn.

Colombia har under många år varit ett riskfyllt land för fackligt aktiva personer. Även om våldsnivåerna har sjunkit betydligt de senaste åren förekommer alltjämt mord på fackligt aktiva. Enligt organisationen *Escuela Nacional Sindical* skedde 115 hot och övergrepp riktade mot fackligt aktiva personer under första halvåret 2017, varav tio mord. Kvinnor drabbas i lägre utsträckning än män vilket kan antas bero på att färre kvinnor innehar ledande ställningar inom fackföreningsrörelsen, trots att de utgör omkring hälften av medlemsantalet. Totalt omfattas knappt 600 fackligt aktiva av inrikesministeriets personskyddsprogram. Sedan 2006 finns en särskild enhet på åklagarmyndigheten med uppdrag att utreda våldsbrott mot fackföreningsaktiva. Straffriheten för brott riktade mot fackligt aktiva är emellertid utbredd.

Både tvångsarbete och diskriminering är förbjudna enligt colombiansk lag. Tvångsarbete rapporteras dock förekomma inom till exempel illegal gruvnäring, liksom diskriminering på grund av hudfärg och etnicitet.

Förvärvsarbete är förbjudet för personer under 15 år men den nationella statistikmyndigheten DANE rapporterade att 4,2 procent av barn mellan 5 och 14 år arbetade i Colombia under sista kvartalet 2016. Jordbruks- och fiskesektorn var den vanligaste sektorn för barnarbete, följd av hotell- och restaurangsektorn. Rapporter finns om att barnarbete även används inom illegal gruvdrift och kokaodling.

Regeringen Santos har genomfört en rad åtgärder för att stärka arbetsrätten, bland annat återinrättades ministeriet för arbetsfrågor under Santos första mandatperiod.

Enligt lag får en arbetsvecka inte överskrida 48 timmar. Minimilönen fastställs årligen av regeringen efter samtal mellan arbetsmarknadens parter. Minimilönen uppgick under 2017 till motsvarande drygt 2 000 kronor per månad. Enligt en undersökning från universitetet *Jorge Tadeo Lozano* tjänar kvinnor som har en anställning i genomsnitt sju procent mindre än män, trots att de i genomsnitt har högre utbildning.

Arbetslösheten uppgick i december 2017 till 8,6 procent. Arbetslösheten för kvinnor var 12,5 procent och för män 7,3 procent. Kvinnor deltar i lägre omfattning på arbetsmarknaden, 53,9 procent jämfört med 74,7 procent av männen. Omkring hälften av de arbetslösa är yngre än 28 år. En stor andel av befolkningen är sysselsatta utan att ha en formell anställning. Den

absoluta merparten av dessa ingår inte i till exempel socialförsäkringssystemet. Den nuvarande regeringen har under ledning av arbetsmarknadsministeriet ingått överenskommelser med enskilda företag för att få in personer i det formella anställningssystemet och ökat antalet arbetsplatsinspektörer för att öka skyddet för arbetstagarna.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Det finns både ett offentligt och ett privat socialförsäkringssystem, som inkluderar sjukvård och pension. Inom det offentliga systemet ansluts personer som har formell anställning via egenavgifter och arbetsgivaravgifter. Egenanställda kan ansluta sig till systemet på frivillig basis. Det finns även ett helt privatiserat system, med relativt låg anslutningsnivå.

Skillnaden i tillgång till hälsovård är stor mellan städer och landsbygd. I storstäderna finns privata sjukhus med mycket god vårdkvalité. Den offentliga sjukvården är ofta undermålig, särskilt på landsbygden. Befolkningen i konfliktområden och andra mer perifera delar av landet har ofta begränsad tillgång till hälsovård, vilket drabbar framför allt urfolk och afro-colombianer. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) uppgick de totala utgifterna för hälsosektorn till 7,2 procent av BNP 2014. Medellivslängden i Colombia var 2015 71 år för män och 78 år för kvinnor.

Abort är endast tillåtet i tre fall: när graviditeten utgör risk för kvinnans hälsa eller liv, när fostret inte är livsdugligt eller när graviditeten är resultatet av våldtäkt eller incest. Illegala aborter är vanligt förekommande och utgör inte sällan fara för kvinnans liv. Enligt en studie från 2014 beräknas 400 000 aborter genomföras varje år i Colombia, varav cirka 3 400 är legala. Tillgången till adekvat mödravård på landsbygden är begränsad. Utbildade barnmorskor existerar inte som yrkesgrupp i Colombia. Enligt Världsbanken uppgick mödradödligheten 2015 till 64 per 100 000 födselar och barnadödligheten för barn upp till 5 år uppgick 2016 till 15,3 per 1 000 födselar.

Colombia har en omfattande miljövårdslagstiftning, som inte alltid efterlevs av vare sig privata eller statliga aktörer. Miljöproblem i form av utsläpp i vattendrag är utbredda över hela landet medan förorenad luft mest drabbar storstäderna. Övergrepp mot lokala människorättsförsvarare förekommer i samband med aktiviteter som påverkar miljön, till exempel gruvdrift.

Rätten till utbildning

Grundskoleutbildning är gratis till och med elfte klass. Enligt Unesco går drygt 90 procent av barn i åldern sju till elva år i skolan, varav omkring 85 procent i offentliga skolor och 15 procent i privatskolor. Lika många flickor som pojkar går i grundskolan. 70 procent av flickorna genomgår gymnasiet jämfört med 65 procent av pojkarna. 31 procent av kvinnorna uppnår universitetsnivå jämfört med 24 procent av männen.

Tillgången till utbildning och dess kvalitet är sämre på landsbygden än i städerna, särskilt i områden som haft eller har närvaro av illegala väpnade grupper. Detta drabbar särskilt urfolk och afro-colombianer. Läskunnigheten uppgick 2015 till drygt 94 procent och regeringen har satt som mål att Unesco ska kunna deklarerera Colombia fritt från analfabetism 2018, det vill säga att nivån ligger under 3,8 procent.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Colombia är ett medelinkomstland som har haft en god ekonomisk tillväxt under det senaste decenniet. Samtidigt brottas landet med stora utmaningar när det gäller fördelning av välståndet. Enligt landets statistikmyndighet levde 28 procent av befolkningen i fattigdom och 8,5 procent av befolkningen i extrem fattigdom 2016.

Skillnaderna är stora inom landet vad gäller tillgång till bostäder, infrastruktur, avfallshantering, vatten och internet. I huvudstaden *Bogotá* levde 12 procent av befolkningen i fattigdom 2016, medan andelen i regionen *Chocó* uppgick till 60 procent. Utveckling av landsbygden är en av huvudpunkterna i fredsavtalet mellan regeringen och FARC-gerillan. Återbördande av mark och markrättigheter till de personer som tvingats fly sina hem är en stor utmaning för regeringen och en källa till konflikt på landsbygden.

Colombia fanns 2016 på plats 95 av 188 granskade länder i FN:s utvecklingsprogram (UNDP) index för mänsklig utveckling.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Konstitutionen föreskriver lika rättigheter för kvinnor och män och förbjuder diskriminering på grund av kön. Stora framsteg har gjorts för att främja jämställdhet de senaste åren. En nationell jämställdhetspolitik antogs

2013, liksom en plan för att garantera kvinnor frihet från våld. Fredsavtalet mellan regeringen och FARC-gerillan har ett särskilt jämställdhetsfokus och sexuellt våld undantas explicit från möjlighet till amnesti. Trots detta kvarstår allvarliga problem med våld mot kvinnor och flickor.

Totalt uppskattas tusentals kvinnor och flickor årligen ha drabbats av sexuellt och könsbaserat våld under den interna väpnade konflikten. Enligt *Amnesty International* har samtliga parter i konflikten gjort sig skyldiga till sådana övergrepp. En stor andel av de utsatta anmäler inte övergreppen, bland annat på grund av rädsla för repressalier. Strafffriheten för denna typ av övergrepp är hög.

Under 2016 genomfördes 21 399 rättsmedicinska undersökningar om misstänkta sexualbrott. Medelåldern för de undersökta brottsoffren var 12,45 år och 85 procent var flickor eller kvinnor. Den misstänkte förövaren var i 81 procent av fallen någon närstående och den vanligaste brottsplatsen var i offrets hem. Enligt polisen ökade antalet anmälningar om våld i hemmet med 2,9 procent år 2016 jämfört med året innan, till 77 180 stycken. Av brottsoffren var 77 procent kvinnor och ökningen antas delvis bero på en ökad benägenhet att anmäla brott. Under 2016 skedde 32 procent av det totala antalet mord på kvinnor i hemmet. En lag om könsrelaterade mord på kvinnor (så kallade *feminicidio*) trädde i kraft 2015.

Det pågår insatser för att stärka åklagarmyndighetens utredningar av sexuella övergrepp mot kvinnor samt för att förbättra mottagandet av brottsoffer. Ett kapitel i lagen om konflikternas offer ägnas åt sexuellt våld mot kvinnor och en särskild strategi har antagits mot straffrihet för könsbaserat våld.

Enstaka fall där kvinnlig könsstympning har praktiserats av ett fåtal urfolk rapporteras trots förbud och utbildningsinsatser.

Barnets rättigheter

Barn som bor utanför storstäder, vilket är omkring 35 procent, har drabbats särskilt hårt av den interna väpnade konflikten, till exempel genom att de har tvångsrekryterats till väpnade grupper, fallit offer för landminor eller blivit vittnen till övergrepp. Drygt 18 procent av de åtta miljoner offer som registrerats är under 18 år, varav merparten utsatts för påtvingad förflyttning inom landet. Särskilt utsatta grupper är barn som tillhör någon av landets

urfolk eller är afro-colombianer. Barn har också utsatts för sexuellt våld inom ramen för konflikten.

Åklagarmyndigheten uppskattar att omkring 200 000 övergrepp mot barn sker årligen. Under 2016 genomfördes 18 416 medicinska undersökningar på barn under 18 år till följd av misstänkt sexuellt utnyttjande. Av dessa var 84 procent flickor. Under januari till augusti 2017 registrerades 209 fall av handel med barn för sexuella ändamål, vilket kan antas vara en stor underskattning av det verkliga antalet.

Barnaga är inte straffbelagt i Colombia.

Minimiåldern för giftermål är 14 år med föräldrarnas samtycke. Var femte flicka eller ung kvinna mellan 15 och 19 år är gravid eller har fött barn och 6 500 flickor under 14 år föder varje år barn. Det finns ett nära samband mellan tonårsgraviditeter och fattigdom, liksom mellan graviditeter och oavslutad skolgång.

Minimiålder för anställning är 15 år. I slutet av 2016 rapporterade den nationella statistikmyndigheten DANE att 4,2 procent av barn mellan 5 och 14 år arbetar. Av de barn som arbetar går 30 procent inte i skolan, enligt organisationen *Escuela Nacional Sindical*.

Minimiåldern för fängelsestraff är 14 år.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Colombias konstitution ger ett starkt skydd för landets urfolk och erkänner rättigheter till skydd för urfolkens mark, identitet och självstyre. Enligt officiella uppgifter utgör urfolk drygt tre procent av befolkningen. Enligt folkräkningen 2005 finns 87 olika urfolk, varav minst 35 enligt konstitutionsdomstolen riskerar att försvinna på grund av våld från illegala väpnade grupper och påtvingade förflyttningar.

Omkring tio procent av Colombias befolkning definierar sig själva som afro-colombianer. Såväl urfolken som afro-colombianerna har traditionellt utestängts från den politiska och ekonomiska sfären, och få personer som tillhör dessa grupper innehar höga poster inom de politiska institutionerna utöver lagstadgade kvoter.

Enligt lag ska urfolk rådfrågas om projekt och investeringar som berör områden där de lever, såsom utvinning av naturresurser, infrastrukturprojekt och storskaliga jordbruksprojekt. Staten ser konsultationerna som rådgivande medan urfolken ofta ser dem som tvingande. Afro-colombianer har också territoriella rättigheter, om än inte lika långtgående.

Illegal gruvdrift och narkotikahandel utgör problem i flera områden. Det rapporteras också att tillstånd för gruvdrift ges utan tillräcklig lagstadgad konsultation med befolkningen på plats. Detta drabbar särskilt olika minoriteter, inklusive urfolk.

Urfolks och afro-colombianers tillgång till sjukvård och utbildning är betydligt sämre än det nationella genomsnittet. Samtliga sociala indikatorer, såsom levnadsstandard, analfabetism, barnadödlighet och medellivslängd är på en lägre nivå för dessa grupper. Såväl urfolk som många afro-colombianer lever i områden där den interna väpnade konflikten har varit påtaglig och där den statliga närvaron är minimal, vilket gör dessa grupper särskilt utsatta för alla former av övergrepp. Det förekommer även tvångsförflyttningar av dessa befolkningsgrupper utförda av aktörer som ägnar sig åt olika former av illegal verksamhet.

Det finns ett antal offentliga stödprogram som syftar till att förbättra såväl urfolks som afro-colombianers situation, med inriktning på utbildning, hälsa och sociala förmåner, men deras resultat har ifrågasatts.

Hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Den colombianska konstitutionen föreskriver alla människors lika värde och rättigheter, och författningsdomstolen har i flera fall explicit uttalat att detta inkluderar hbtq-personer. I november 2015 meddelade domstolen att samkönade par kan godkännas som adoptivföräldrar och i april 2016 fastslogs att samkönade par har rätt att ingå äktenskap.

Även om samhällsklimatet för hbtq-personer successivt blivit allt öppnare finns det fortfarande starkt motstånd från olika kristna kyrkor och konservativa politiska grupper. Regeringen har tagit flera initiativ för att informera om och stärka hbtq-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, inklusive för att åtgärda den höga straffriheten för brott riktade mot dem.

Den colombianska civilsamhällesorganisationen *Colombia Diversa*, som arbetar med hbtq-personers rättigheter, har registrerat flera fall av polisövergrepp samt fall av nedvärderande och omänsklig behandling, trakasserier och godtyckliga frihetsberövanden. Under 2016 misstänks minst 90 personer ha dödats på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet enligt *Colombia Diversa*. Särskilt drabbade är homosexuella, transpersoner, hbtq-personer som öppet arbetar för deras åtnjutande av de mänskliga rättigheterna samt hbtq-personer i områden med stor närvaro av kriminella grupper.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Det uppskattas att omkring 7,3 miljoner personer har tvingats lämna sina hem på grund av den interna väpnade konflikten mellan 1985 och 2017. FN:s kontor för humanitärt bistånd (OCHA) beräknar att närmare 140 000 personer tvingades lämna sina hem under 2017. De vanligaste orsakerna till att människor tvingats fly är hot och våld från gerillagrupper och andra kriminella grupper. Tvångsförflyttningar har på senare år blivit vanligare från områden där det förekommer narkotikaproduktion och illegal gruvnäring.

Personer som anmäler sig som tvångsförflyttade har under de 60 första dagarna rätt till ekonomiskt stöd av den kommun där de befinner sig. När denna tid löpt ut, och under tiden fram till att officiell status uppnås, vilket kan dröja upp till tio månader, måste de tvångsförflyttade försörja sig själva. De löper då ökad risk att bli utsatta för bland annat tvångsrekrytering till kriminella grupper och människohandel. Urfolk och afro-colombianer är överrepresenterade bland landets tvångsförflyttade personer.

Antalet personer som lämnar Venezuela på grund av den ekonomiska och politiska krisen i landet har ökat kraftigt i omfattning det senaste året. Merparten av dessa tar sig över gränsen till Colombia, där vissa stannar medan andra söker sig vidare till framförallt övriga Latinamerika. Enligt den colombianska migrationsmyndigheten befann sig 550 000 venezuelaner i Colombia i slutet av 2017, men antalet oregistrerade migranter uppskattas vara stort. Många colombianer som på grund av den interna väpnade konflikten tidigare sökt sig till Venezuela har också återvänt till Colombia, i många fall efter årtionden utomlands. Colombia har historiskt tagit emot ett fåtal asylsökande varje år. Under perioden 2014-december 2017 tog landet emot 1 057 asylansökningar från venezuelaner, vilket är ett lågt antal i ett regionalt perspektiv.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Officiell information om antalet personer med funktionsnedsättning och om deras situation är bristfällig. Enligt den senaste folkräkningen från år 2005 samt en undersökning av organisationen *Discapacidad Colombia* 2015 lever runt sex procent av befolkningen med funktionsnedsättning, men sannolikt är den verkliga andelen högre.

Konstitutionen förbjuder diskriminering på grund av funktionsnedsättning. Trots detta förekommer diskriminering och enligt senaste folkräkningen 2005 är anställningsgraden för personer med funktionsnedsättning betydligt lägre än för andra människor. Andelen som lever i fattigdom är också högre för denna grupp. Runt 30 procent av de som svarade på undersökningen av *Discapacidad Colombia* 2015 saknade grundutbildning och endast två procent hade avlagt universitets- eller högskoleexamen. Staten verkar för att barn med funktionsnedsättning ska integreras i den vanliga skolan. Det finns en nationell handlingsplan för personer med funktionsnedsättning och det juridiska skyddet har förbättrats de senaste åren.

Enligt presidentkansliets program mot landminor föll 647 personer offer för landminor och ammunition 2017, det lägsta antalet sedan 2001. Många offer får som följd en funktionsnedsättning. Offren har rätt till vård, ersättning och vissa förmåner enligt lag, men det finns stora brister i den vård som erbjuds offer för personminor.

VII. Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Colombia

Främjande av respekten för de mänskliga rättigheterna genomsyrar såväl den politiska dialogen som utvecklingssamarbetet med Colombia. Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete med Colombia uppgick 2017 till 223 miljoner kronor samt därutöver humanitära insatser för 32 miljoner kronor. Ungefär hälften av det bilaterala stödet går till arbetet med mänskliga rättigheter och demokrati.

Sverige har lång erfarenhet av att arbeta med mänskliga rättigheter i Colombia genom stöd till statliga institutioner, civilsamhälleorganisationer och FN-systemet. Svenskt utvecklingssamarbete bidrar till att stärka colombianska institutioners kapacitet vad gäller de mänskliga rättigheterna. Svenskt stöd till *UN Women* säkerställde under 2017 att ett jämställdhetsperspektiv och kvinnors rättigheter inkluderas i de statliga organisationernas arbete för mänskliga rättigheter och övergångsrättvisa. En stor del av svenskt utvecklingssamarbete bidrar till att stärka civilsamhällesorganisationer, inklusive de som ger direkt skydd till människorättsförsvarare, och dessa organisationers dialog med den colombianska regeringen till exempel genom plattformen *La Mesa Nacional de Garantías*.

Sju svenska civilsamhällesorganisationer har närvaro i Colombia: *Civil Rights Defenders*, *Diakonia*, *Forum Syd*, *Kristna Fredsrörelsen (Svefor)*, *Peace Works*, *Svenska Kyrkan* samt *We Effect*.

Colombia granskades i FN:s universella granskningsmekanism (UPR) i maj 2018. Sveriges tre rekommendationer avsåg bekämpande av strafffrihet och åtal för sexuellt och könsbaserat våld, implementering av lag avseende kvinnors valdeltagande samt människorättsförsvarares möjlighet att verka under säkerhet – samtliga accepterades av Colombia.

VIII. Ratificering av centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)* ratificerades år 1969. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt och det tillhörande protokollet om avskaffandet av dödsstraffet ratificerades år 1969 respektive år 1997.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* ratificerades år 1969. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1981.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 1982. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2007.

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1987. Det tillhörande protokollet om förebyggande av tortyr har inte ratificerats.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1991. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter ratificerades år 2005. Det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2003. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Internationella konventionen om skydd för migrantarbetare och deras familjers rättigheter, *International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families (ICRMW)*, ratificerades år 1995.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2011. Det tillhörande protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden, *International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances (ICED)* ratificerades år 2012.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning, *Convention Relating to the Status of Refugees (Refugee Convention)* ratificerades år 1961. Det tillhörande protokollet ratificerades år 1980.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* ratificerades år 2002.

Regionala instrument

Amerikanska konventionen om mänskliga rättigheter, *American Convention on Human Rights (ACHR)*, ratificerades år 1973. Det tillhörande protokollet om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter ratificerades år 1997. Det tillhörande protokollet om avskaffandet av dödsstraffet har inte ratificerats.

Inter-amerikanska konventionen om att förebygga och bestraffa tortyr, *Inter-American Convention to Prevent and Punish Torture*, ratificerades år 1998.

Inter-amerikanska konventionen om att förebygga, bestraffa och eliminera våld mot kvinnor, *Inter-American Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence against Women*, ratificerades år 1996.

Erkännande av Interamerikanska domstolens (*IACHR*) jurisdiktion, accepterades år 1985.